

וְאָכַלְתָּ אֶת-כָּל-הָעֲמִים אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְאֶתְחֹס עֵינֶךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת-אֱלֹהֵיהֶם כִּי-מוֹקֵשׁ הוּא לְךָ: דְּבָרִים ז', טז

(אתה עם ישראל), תנצל היטב את העמים שה' הא' שמנהיג אותך יאפשר לך לכבוש, (כלומר: הריגת כל זכר בוגר, ניצול הנשים והטף לכוח עבודה, וגריפת השלל. כך על פי פסוקים אחרים.) אל תרחם עליהם, ואל תעבוד את אלוהיהם, כי הוא מוקש שמסכן אותך.

פירוש אור החיים: 'ואכלת את כל העמים' זו מצות עשה, וגמר אומר 'אשר ה' אלהיך נותן לך', הא למדת שאם תתעצלו אתם מואסים במתנת אלהים.

האור החיים מפרש: 'ואכלת את כל העמים', זו לא ברכה אלא ציווי, ומה שהפסוק ממשיך ואומר: 'העמים אשר ה' אלהיך נותן לך', מלמד שאם מתעצלים באכילת העמים זו מאיסה במתנת השם

ואומרו 'לא תחוס עינך' וגו', על דרך אומרו (משלי י"ב י') 'ורחמי רשעים אכזרי', פירוש אין זו ממדות הטובות אלא מדה רעה, ולזה מזהיר נגדיות מדה טובה, כי במה שלפנינו אינה אלא רעה.

ומה שהפסוק אומר: 'לא-תחוס עינך עליהם' מובן על פי מה שנאמר במשלי 'ורחמי רשעים אכזרי', כלומר זו נדמית כמידה טובה אבל באמת היא רעה. לכן מזהיר כאן לא לחוס, לעומת הדחף לראות את זה כמידה טובה, כי לגבי הנושא שלנו, אכילת העמים, הרחמנות היא רק רעה.

ואולי שהוצרך להזהיר 'לא תחוס', לפי שבירך ה' את ישראל בבנים, ואמרו ז"ל (סנהדרין לו:): שבעל בנים יתרבו רחמיו, והראיה שאין ממנים בסנהדרין אלא מי שיש לו בנים, לזה בא מאמר ה' לנגדיות הטבע שיוולד בהם מכח ברכת הבנים.

ואולי: הצורך להזהיר כאן לא לרחם על העמים, התעורר בעקבות שבפסוקים שלפני כן השם בירך את עם ישראל בצאצאים מרובים, וחז"ל אומרים שמי שיש לו בנים הרחמנות שלו גדלה, והם למדו זאת מההלכה שממנים לבית הדין הגדול רק אנשים שיש להם בנים, לכן צריך להזהיר כאן על רחמנות רעה, לעומת האופי שיווצר בהם בתולדה מהברכה שהתברכו בבנים.

וגמר אומר 'ולא תעבוד' וגו', להעירך שרחמנות בדבר זה תוליד מיחוש עבודה זרה, והוא אומרו 'כי מוקש הוא לך', פירוש העם, שכשאתה חס עליו אתה מתאכזר על עצמך, או פירוש הוא חוזר על הרחמנות אשר צוה עליו לבל יחוס.

ומה שהפסוק ממשיך ואומר 'ולא תעבד את-אלהיהם', בא להסב את תשומת לבך, שרחמנות מאכילת העמים, יביא לחולי של עם ישראל ביצר של עבודה זרה, וזה מה שהפסוק מתכוון כשהוא אומר: 'כי מוקש הוא לך', העם הנכרי הוא מוקש, כי כשתרחם עליו אתה מתאכזר על העם שלך שיחלה ביצר של עבודה זרה. או, ש'מוקש הוא' הכוונה לרחמנות שהזכרה, שציווה על עם ישראל שלא יחוס.